

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL)

PAMPIRI YA BORARO (P3)

2023

TATAISO YA HO TSHWAYA

MATSHWAO: 100

Tataiso ena ya ho tshwaya e na le maqephe a 15.

**KAROLO YA A: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO – (MATSHWAO A 50)
SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL) - SLKT**

ELA HLOKO:

- Sebedisa ruburiki ena ka nako tsohle ha o lekanyetsa meqoqo (Pampiri ya 3, Karolo ya A).
- Matshwao a 0-50 a arotswe ho ya ka dikgato tse 5 tsa ditlhaloso.
- Lekgetheng la Dikahare, Puo le Setaele, tlhaloso e nngwe le e nngwe ya bokgoni e arotswe habedi ho hlahisa boemo bo hodimo le boemo bo tlase; boemo bo bong le bo bong bo na le tlhaloso ya bona.
- Lekgetha la sebopeho lona ha le a arolwa ka bokgoni bo nang le boemo bo hodimo le bo tlase.

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO – SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE [MATSHWAO A 50]

Makgetha a ho lekanyetsa		Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
DIKAHARE LE MORALO (Nehelano ya sehlooho) tlhophiso ya mehopolole dintlha, kelohlolo ya baamohedi ba ditaba, maikemisetso le maemo	Boemo bo hodimo	28–30	22–24	16–18	10–12	4–6
		-Nehelano e babatsehang ho feta tebello e tlwaelehileng -Mehopolo e bontshang bohlahe, e phephetsang monahano, ebile e sutsitse -O hlophisitswe le ho hokelwa ka boqhetseke, ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo.	-Nehelano e ntle haholo -Mehopolo ke e loketseng ebile e kgahlisa ka botlalo le bopaki ba nehelano e butswitseng -O hlophisitswe le ho hokelwa hantle haholo ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo.	-Nehelano e kgotsofatsang -Mehopolo e momahane le ho kgodisa ka tsela e amohelehang -O hlophisitswe le ho momahana ka tsela e amohelehang ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo.	-Nehelano e momahane mona le mane -Mehopolo ke e sa hlang ebile e se ya boiqapelo -Ho na le bopaki bo fokolang ba tlhophiso le momahano ya mosebetsi	-Nehelano e tswile lekoteng hohang -Mehopolo ke e sa tsepamang, e dubakaneng -Ha e utlwahale mme mehopolole a phetakakwa -Ha e a hlophiswa le hona ho hokeleha.
MATSHWAO A 30	Boemo bo tlase	25–27	19–21	13–15	7–9	0–3
		-Nehelano e tswileng matsoho leha e haellwa ke matshwao a boqhetseke ba moqoqo o babatsehang -Mehopolo e sutsitseng ebile e bontsha boiphilele bo hodimo -O hlophisitswe le ho hokelwa ka bonono ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo	-Nehelano e radilwe hantle -Mehopolo ke e loketseng, mme e thahasellisang -O hlophisitswe le ho hokelwa hantle ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo	-Nehelano e a kgotsofatsa leha e sa hlaka mona le mane -Mehopolo e momahane le ho kgodisa ka tsela e mahareng -Karolo ya mosebetsi e itseng e hlophisitswe; -Ho na le boiteko bo itseng ba tlhophiso le momahano ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo	-Nehelano bohologo e tswile lekoteng -Mehopolo e na le ho hloka kgokelo mme e dubakane -Bopaki ba tlhophiso le momahano bo a thekesela	-Ha ho boiteko bo entsweng ba ho arabela sehlooho -Mehopolo e tswile lekoteng ka hohle-hohle, ha e a nepahala -Mosebetsi ha o a tsepama sehloohong mme o dubakane

Makgetha a ho lekanyetsa		Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
PUO, SETAELE LE HO HLAOLA DIPHOSO Sehalo, rejisetara, setaele, tlotlontswe ke tse lokelang sepheo/tshusumetso le maemo Kgetho ya mantswe Tshebediso ya puo le tlwaelo, matshwao a ho bala le mopeleto MATSHWAO A 15	Boemo bo hodimo	14–15 -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswe di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo ka tsela e babatsehang -Tshebediso ya puo e bontsha boitshepo mme e tswile matsoho - Sehalo se kgahlisang ebile se le matla -O batla o hloka diphoso tsa melao ya puo le tsa mopeleto -O radilwe ka boqhetseke bo hlolang	11–12 -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswe di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo ka botlalo -Tshebediso ya puo e matla mme ho sebedisitse sehalo se loketseng boholo ba nako -Boholo ba mosebetsi ha o na diphoso tsa melao ya puo le mopeleto -O radilwe hantle haholo	8-9 -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswe di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo -Tshebediso ya puo ke e lokileng bakeng sa ho fetisa moelelo - Puo ya bonono e sebedisitse ho matlafatsa dikahare	5-6 -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswe ha di a lokela sepheo, baamohedi ba ditaba hammoho le maemo -Tshebediso ya puo ke ya motheo feela -Sehalo le kgetho ya mantswe ke tse sa lokelang -Tlotlontswe e haellang haholo	0-3 -Tshebediso ya puo ha e utlwisisehe -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswe ha di a lokela baamohedi ba ditaba, sepheo le maemo -Tlotlontswe e haellang ho feta tekanyo hoo nehelano e sa utlwisisehang
		13 -Tshebediso ya puo ke e tswileng matsoho, e susumetsang sehalo se nepahetseng -O batla o hloka diphoso tsa melao ya puo le tsa mopeleto -O radilwe ka bokgoni bo babatsehang	10 -Tshebediso ya puo ke e utlwalang, mme e loketseng ka kakaretso -Sehalo ke se matla, mme se loketseng -Ho na le diphoso tse mmalwa tsa melao ya puo le tsa mopeleto -O radilwe hantle	7 -Tshebediso ya puo e lekane leha ho na le ho se tsepame mona le mane -Ka kakaretso sehalo ke se loketseng leha puo ya bonono e haella	4 -Tshebediso ya puo ke e hlotsang -Ha ho phapano kapa ke e fokolang motswakong wa dipolelo -Tlotlontswe e haella ka tsela e ikgethang	
SEBOPEHO Makgetha a tema: popeho ya dipolelo le kgodiso ya diratswana le bolelele bo hlokehang MATSHWAO A 5		5 -Kgodiso ya sehlooho ke e babatsehang -Dintlha tse phethahetseng ka botlalo -Dipolelo le diratswana di bopilwe ka tsela e babatsehang	4 -Kgodiso ya dintlha ke e utlwisisehang, mme e hodisang sehlooho -O momahane -Dipolelo le diratswana di a utlwisisehang ebile di tswakilwe	3 -Dintlha tse loketseng di a hodiswa -Dipolelo le diratswana di bopilwe hantle -Moqoqo o na le moelelo	2 -Dintlha tse itseng di a utlwalala -Dipolelo le diratswana di na le diphoso -Moqoqo o ntse o na le moelelo o itseng	0–1 -Dintlha tse hlokehang di a haella -Dipolelo le diratswana di fosahetse -Moqoqo ha o na le moelelo
		43–50	33–40	23–30	13-20	0–10
MATSHWAO						

Matshwao a ka sebediswang bakeng sa ho tshwaya:

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare/Moralo (60%)	30	DM =
Puo/Setaele/Ho hlaola diphoso (30%)	15	PST =
Sebopeho (10%)	05	Seb =
Matshwao ohle	50	

KAROLO YA A: MOQOQO**POTSO YA 1**

- 1.1 Le kajeno ke ntse ke ipotsa hore ho ne ho etsahetse eng!
- Sebopeho • Selelekela
• Mmele
• Qetelo [50]
- Dikahare: Di hlakise ketsahalo kapa diketsahalo tse etsang hore mongodi a nne a ipotse se neng se etsahetse. [50]
- 1.2 Lerato la batjha la thekenoloji le fetotse tsela ya bona ya ho phela.
- Sebopeho • Selelekela
• Mmele
• Qetelo [50]
- Dikahare: Di hlakise tsela kapa ditsela tseo ka tsona lerato la batjha la thekenoloji le fetotseng bophelo ba bona kateng. [50]
- 1.3 Ruri eo e bile mosuwelhoohe ya fetotseng bophelo ba ka!
- Sebopeho • Selelekela
• Mmele
• Qetelo [50]
- Dikahare: Di hlakise tsela kapa ditsela tseo ka tsona mosuwelhoohe eo a fetotseng bophelo ba hae kateng. [50]
- 1.4 Moaparo o totobatsa botho/semelo sa motho. Na o a dumela?
- Sebopeho • Selelekela
• Mmele
• Qetelo [50]
- Dikahare: Di totobatse kamoo moaparo o ka senolang botho ba motho kateng.
- Kapa
- Di totobatse kamoo moaparo o sa senoleng botho ba motho kateng. [50]
- 1.5 Botle le bobbe ba ho ananela maikutlo a bana ka malapeng.
- Sebopeho • Selelekela
• Mmele
• Qetelo [50]

Dikahare: Ditaba tsa moqoqo di tsehetse mahlakore a mabedi, lehlakore la botle le la bobeli ba ho ananela maikutlo a bana ka malapeng.

[50]

1.6–1.8 Ditshwantsho

Dikahare tse lebelletsweng:

- Moqoqong ona mohlalobuwa o sheba setshwantsho mme a qoqe ka seo se se qholotsang maikutlong a hae.
- Moqoqo wa hae o tshwanetse ho dumella mmadi ho itemohela sehlooho seo ho qoqwang ka sona ka tsela e hlakileng.
- Moqoqo o ka ngolwa ho tswa lehlakoreng lefe kapa lefe.

[50]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A:

50

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA TEMA YA KGOKAHANO E TELELE – SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE [MATSHWAO A 30]

Makgetha a ho leknyetsa	Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
<p>DIKAHARE, MORALO LE SEBOPEHO</p> <p>-Nehelano le mehopolo; -Tlhophiso ya mehopolo; -Sepheo, baamohedi ba ditaba, makgetha a tema le maemo.</p> <p>MATSHWAO A: 18</p>	<p>15–18</p> <p>--Nehelano e babatsehang haholo ho feta ditebello tse tiwaelehileng - Mehopolo e matla, e butswitseng -Tsebo e batsi ya makgetha a mofuta wa tema -Mosebetsi o tsepame -Mehopolo le dikahare di momahane -Nehelano e manollotswe ka boqhetseke mme dintlha tsohle di tshhehetsa sehlooho -Sebopeho ke se nepahetseng ka botlalo</p>	<p>11–14</p> <p>-Nehelano e ntle haholo, e bontshang tsebo e ntle ya makgetha a mofuta wa tema -Nehelano e tsepame - ha e kgere -Mehopolo le dikahare di momahane, mme di manollotswe hantle haholo ka dintlha tse tshhehetsang sehlooho -Sebopeho ke se loketseng se nang le diphoso tse mmalwa haholo</p>	<p>8–10</p> <p>-Nehelano e lekaneng, e bontshang tsebo ya makgetha a mofuta wa tema -Nehelano ha e a tsepama ka ho phethahala – ho na le ho kgera ho itseng -Mehopolo le dikahare di na le momahano e lekaneng feela -Ke dintlha tse itseng feela tse tshhehetsang sehlooho -Ka kakaretso, sebopeho se nepahetse leha se na le diphoso tse itseng</p>	<p>5–7</p> <p>-Nehelano ya motheo e bontshang tsebo e itseng ya makgetha a mofuta wa tema -Mosebetsi o na le tsepamo e itseng empa o a kgera -Ha se ka dinako tsohle mehopolo le dikahare di momahaneng - Sehlooho se tshhehetswa ke dintlha tse mmalwa -Melao ya sebopeho e sebedisitswe ka bohlotso bo boholo -Kgaello e itseng ya tsa bohlokwa</p>	<p>0–4</p> <p>-Nehelano e totobatsa kgaello ya tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema -Moelelo o nyotobetse ke ho kgera ho hoholo -Mehopolo le dikahare ha di na momahano -Ke dintlha tse mmalwa haholo tse tshhehetsang sehlooho -Ha ho boiteko ba ho sebedisa melao ya sebopeho</p>
<p>PUO, SETAELE LE HO HLAOLA DIPHOSO</p> <p>-Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo ka ho fetisisa -Melao ya puo e nepahetse ka botlalo ebile nehelano e bopehile hantle -E batla e se na diphoso</p> <p>MATSHWAO A: 12</p>	<p>10–12</p> <p>-Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo ka ho fetisisa -Melao ya puo e nepahetse ka botlalo ebile nehelano e bopehile hantle -E batla e se na diphoso</p>	<p>8–9</p> <p>-Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo ka botlalo -Ka kakaretso, melao ya puo e nepahetse ebile e bopehile hantle -Tlotlontswe e ntle haholo -Mosebetsi boholo ha o na diphoso.</p>	<p>6–7</p> <p>-Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo -Mosebetsi o na le diphoso tse itseng tsa melao ya puo; -Tlotlontswe e lekaneng -Diphoso ha di nyotobetse moelelo.</p>	<p>4–5</p> <p>-Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe ha di a lokela maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo ka botlalo -Tshebediso ya puo e fosahetse ebile e tletse diphoso tse ngata -Tlotlontswe e haellang -Moelelo o nyotobetse</p>	<p>0–3</p> <p>-Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe ha di dumellane le maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo -Mosebetsi o tletse diphoso mme o dubakane -Tlotlontswe ha e a lokela sepheo -Moelelo o nyotobetse haholo</p>
MATSHWAO	25–30	19–23	14–17	9–12	0–7

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare/Moralo/Sebopeho (60%)	18	DMS =
Puo/Setaele/Ho hlaola diphoso (40%)	12	PST =
Matshwao ohle	30	

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE TELELE

POTSO YA 2

2.1 LENGOLO LA SEMMUSO

Sebopeho:

- Diaterese di pedi. Aterese ya mongodi o e ngola ho tloha bohareng ba leqephe ho leba ka letsohong le letona, e nto latelwa ke letsatsi, kgwedi le selemo, feela jwalo ka ho lengolo la setlwaedi.
- Kamora aterese o tlola mola o ngole mohla.
- Aterese ya ya ngollwang (moamohedi) o e ngola ka letsohong le letshehadi. Aterese ya moamohedi o e qala ka maemo a tshebetso a eo o mo ngollang, ebe o latela ka aterese ya hae ka botlalo.
- Tlase aterese o ngola tumedisso (monghadi, mofumahadi kapa mofumahatsana/mohlomphehi).
- Tlase tumedisso o tlola mola, ebe o ngola mola wa sehlooho, e leng o akaretsang dikahare tsa lengolo, o sehelle mola ebang o o ngotse ka ditlhaku tse nyenyane. Ha o ngotse sehlooho ka tlhaku tse kgolo, ha o sehelle mola.
- Kamora mola wa sehlooho ngola seratswana sa selelekela seo e leng tlhahiso ya taba.
- Ho feta mona seratswana se seng le se seng ke se matlafatsang taba eo o buang ka yona.
- Qetelo le yona ke ya puo ya semmuso, mme o ka e ngola e le 'Ka botshepehi, ka boikokobetso, jj.
- O lokela ho ngola lebitso la hao ka botlalo kamora qetelo, ebe o a saena ka hodima lebitso.

Dikahare:

- Di babatse tshebetso e ntle ya Majoro ya ho tshwara mashodu a neng a utswa dikheibole tsa motlakase kgafetsa.

[30]

2.2 TEKLOBOTJHA

Sebopeho:

- E ngole ho hlaha ntlhakemong ya hao (molekodi/mongodi) ka ho sebedisa maemedi a motho wa pele kapa mmui (a kang 'ke le nna');
- Sebedisa dipolelo tse ho lekgathe lekwale, makgethi le mantswa a utullang puo ya maikutlo ka tshwanelo ka sepheo sa ho hlahisa mehopolole maikutlo a hao jwalo ka molekodi (mongodi).
- Ya ngolang tema ena o lokela ho tshehetsa ntlhakemo ya hae a itshetlehile ka dintlha kapa mehlodi e itseng e tshepahalang;
- Ho ka nna ha hlahiswa maikutlo mabapi le dintlha tsa setekgeniki tse jwalo ka ho kganya ha mabone le modumo;
- Pheletsong ho hlahiswe maikutlo a ahlolang hodima seo ho ngolwang ka sona, mme le dikgothalletso (ditshitshinyo) di ka kenyelletswa.

Dikahare:

- Molekodi/mongodi a hlahise mahlakore ka bobedi, tse ntle le tse mpe tsa filimi eo a ngolang ka yona;
- Hangata ho sebediswa dipolelo tse ho lekgethe lekwale, makgethi le mantswe a utullang;
- Puo ya maikutlo ka tshwanelo ka sepheo sa ho hlahisa mehopolo le maikutlo a ya ngolang;
- Sehalo e be sa ho beha leseding le ho thabisa baamohedi ba ditaba;
- Molekodi/mongodi o lokela ho tshehetsa ntlhakemo/maikutlo a hae a itshetlehile ka dintlha kapa mehlodi e itseng e tshepahalang;
- Ho ka nna ha hlahiswa maikutlo mabapi le ntlha tsa setekgeniki;
- Pheletsong a hlahise maikutlo a ahlolang hodima seo ho ngolwang ka sona le dikgothalletso di kenyelletswe.

[30]

2.3 ATIKELE E YANG MAKASINENG

Sebopeho:

- Ditaba di hlahiswe ka sebopeho sa diratswana, tseo hangata di nang le selelekela, kgolo (mmele) le qetelo;
- E ngolwe ka bokgabane le bokgeleke; ho be le sehlooho se sekgutshwane, se be matla, se kgahle mahlo le ho tsosa tjantjello;
- Tema ya atikele e arolwe ka dikholomo ho etsa hore e balehe habobebe.
- Diratswana e be tse kgutshwane, ka puo e balehang habonolo;
- E hlahise mabitso a batho, dibaka, dinako kapa tlhahisoleseding efe feela e amang atikele;
- Mongodi o lokela ho hlahiswa ka mehla;

Dikahare:

- Sehlooho, sehalo le setaele di itshetlehe mofuteng wa atikele, bothong ba ya ngolang mmoho le boamoheding ba ditaba.
- E tobe taba, e bue le mmadi ka ho otloloha, e ame maikutlo a hae;
- E hlalose tsela e mpe eo baithuti ba ithabisang ka yona.
- E bontshe ditlamorao tse bosula kapa tse mpe tse bakwang ke boithabiso boo ba ho hlatswa dipene.

[30]

2.4 INTHAVIU

Sebopeho:

- Selelekeleng mmotsi a nehelane ka tlhahisoleseding e amanang le sepheo sa inthaviu.
- Lebitso la sebui le ngolwe ka letsohong le letshehadi la leqephe, le bile le latelwa ke letshwao la *kgutllopedi* (jk. *Teboho*).
- Qetellong ho utlwahale hore inthaviu e fihlile pheletsong.

Dikahare:

- Mmotsi a botse mmotsuwa dipotso tse itshetlehileng sehloohong mme mmotsuwa o arabe dipotso tse.
- Dipotso di ka nyalana le dikarabo tse hlahisitsweng pejana, dikarabo tsohle di tobe dipotso, di tshhehetswe ka dintlha. A nehelane ka dintlha tse batsi, tse amanang le seo a se botsitsweng;
- Sehalo e be se lokelang kopano ena, mme puo e be ya semmuso. Ho se sebediswe *puo ya seterateng* e sebediswang tlasa maemo moo ho iketlilweng teng.

[30]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B:****30**

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA TEMA YA KGOKAHANO E KGUTSHWANE - SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE [MATSHWAO A 20]

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
DIKAHARE, MORALO LE SEBOPEHO -Nehelano le mehopolo; -Tlhophiso ya mehopolo; -Sepheo, baamohedi ba ditaba, makgetha a tema le maemo.	10–12 - Nehelano e babatsehang e supang bokgoni bo ikgethang; - Mehopolo e matla, e butswitseng; - Tsebo e batsi ya makgetha a mofuta ona wa tema; - Mosebetsi ha o kgere, o tsepame; - Mehopolo le dikahare ke tse momahaneng, tse hlalositse ka tsela e supang bokgoni mme di tshhetsa sehlooho; - Dintlha tsohle di tshhetsa sehlooho mme di hlalositse ka tsela e babatsehang; - Sebopeho ke se nepahetseng.	8–9 - Nehelano e ntle haholo, e bontshang tsebo e ntle ya makgetha a mofuta ona wa tema; - Mosebetsi ha o kgere, o tsepame; - Mehopolo le dikahare ke tse momahaneng, tse hlalositse ka tsela e supang bokgoni mme di tshhetsa sehlooho; - Sebopeho ke se loketseng se nang le diphoso tse mmalwa.	6–7 - Nehelano e lekaneng e bontshang tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema; - Mosebetsi ha o a tsepama ka ho phethahala – ho na le ho kgera ho itseng; - Mehopolo le dikahare di na le momahano e mahareng; - Ke dintlha tse itseng feela tse tshhetsang sehlooho; - Sebopeho ke se loketseng ka kakaretso empa se nang le diphoso.	4–5 - Nehelano ya motheo e bontshang tsebo ya makgetha a itseng feela a mofuta ona wa tema; - Mosebetsi o na le tsepamo e itseng empa o a kgera; - Ha se ka dinako tsohle mehopolo le dikahare di momahaneng. sahlolo se tshhetswa ke dintlha tse mmalwa; - Sebopeho se fofo feela, mme se na le bohlotso bo boholo; -Kgaello e matla ya tse itseng tsa bohlokwa.	0–3 - Nehelano e totobatsa kgaello ya tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema; -Moelelo o nyotobetswa ke ho kgera ho hoholo; - Mehopolo le dikahare ha di na momahano; - Ke dintlha tse mmalwa haholo tse tshhetsang sehlooho; - Ha ho boiteko ba ho sebedisa melao ya sebopeho.
MATSHWAO A: 12					
PUO, SETAELE LE HO HLAOLA DIPHOSO -Sehalo, rejistara, setaele, maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; -Tshebediso ya puo, tlwaelo ya tshebediso ya puo, kgetho ya mantse, matshwao a ho bala le mopeleto.	7–8 - Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontse di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; ka ho fetisisa ka tsela e babatsehang; - Tshebediso ya puo e nepahetse ebile e bopehile hantle; - Mosebetsi ha o na diphoso.	5–6 - Sehalo, rejistara, setaele, le tlotlontse di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; ka tsela e bontshang bokgoni bo boholo; - Tshebediso ya puo e nepahetse ka kakaretso ebile e bopehile hantle; - Tshebediso ya tlotlontse e ntle haholo; - Mosebetsi boholo ha o na diphoso.	4 - Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontse di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; ka tsela e mahareng; - Mosebetsi o na le diphoso tse itseng tsa tshebediso ya puo; - Tshebediso ya tlotlontse ke e lekaneng; - Diphoso ha se tse nyotobetsang moelelo.	3 - Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontse di lokela maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo hanyane; - Tshebediso ya puo e fosahetse ebile e tletse diphoso tse ngata; - Tlotlontse e haellang; - Moelelo o nyotobetse.	0–2 - Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontse ha di dumellane le maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; - Mosebetsi o tletse diphoso mme o dubakane; - Tlotlontse ha e dumellane le sepheo; - Moelelo o nyotobetse haholo.
MATSHWAO	17–20	13–15	10–11	7–8	0–5

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare/Moralo/Sebopeloh (60%)	12	DMS =
Puo/Setaele/Ho hlaola diphoso (40%)	8	PST =
Matshwao ohle	20	

KAROLO YA C: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE KGUTSHWANE**POTSO YA 3****3.1 PAPATSO**

Sebopeho:

- E lokela ho totobatsa sehlooho ka ditlhaku tse kgolo;
- E lokela ho hlahisa ditaba ka mengolo e fapaneng e hohelang;
- E lokela ho sebedisa ditshwantsho;

Dikahare:

- E lokela ho qholotsa thahasello, ho hlohlelletsa le ho susumetsa moreki;
- E lokela ho bapatsa/phatlalatsa sehlahiswa se itseng;
- E lokela ho hlalosa le ho tsebahatsa sehlahiswa ka tsela e thabisang le ya boiqapelo;
- E kgodise moreki hore a ke ke a ba a kgona ha a se na sehlahiswa seo;
- E tobe batho kapa karolo e itseng ya setjhaba e jwalo ka bana, batjha, malapa, bommamalapa kapa borakgwebo;
- E nehelane ka tlhahisoleseding, mohlomong e ka pakwang ka dipalopalo, tsela eo moreki a ka buisanang le beng ba sehlahiswa ka yona, tefello ya sona le dibaka tseo se ka fumanehang ho tsona.

[20]**3.2 DAYARI**

Sebopeho:

- E ngolwe jwalo ka khalendara.
- E be le letsatsi la mohla ho rekotwang diketsahalo;
- E be le sehlooho se hlakisang lebitso la monga dayari.

Dikahare:

- Ho sebediswe puo e bonolo feela ya ka mehla.
- Ho ngolwe diketsahalo tsa letsatsi ka leng e le rekoto.
- Sehlooho e be se tsamaellanang le diketsahalo tse ngolwang.
- E ngolwe e le mothong wa pele.
- Ditaba e be tsa matsatsi a mararo a qalang dithuto tsa tlatsetso.

[20]**3.3 DITAELO**

Sebopeho:

- Ditaello di lokela ho ngolwa di le ho sekaotaelo temekisong ya tumelo.
- Tatellano e nepahetseng ke ya bohlokwa.
- Puo e be e hlakileng e otlolohileng le sehlooho e be se tsamaellanang le mofuta ona wa tema.

Dikahare:

- Dikahare di hlahise disebediswa tsohle tse tla hlokeha.
- Tshebetso ya ho hlwekisa e bontshe tatellano ya diketsahalo. **[20]**

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 20
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 100